

GHID PENTRU IMBUNATATIREA SI LEGALIZAREA ASEZARILOR ROME INFORMALE

1. INTRODUCERE	2
2. PRINCIPII DE BAZA ALE IMBUNATATIRII SI LEGALIZARII	6
2.1 POSTULAT GENERAL PRIVIND IMBUNATATIREA SI LEGALIZAREA.....	6
2.2 ABORDAREA IMBUNATATIRII SI LEGALIZARII	7
2.3 ABORDARE PE MAI MULTE PLANURI, CA PRIMA CONDITIE.....	7
2.4. FINANTAREA ESTE CHEIA SUCCESULUI.....	8
2.5. LEGISLATIA TREBUIE RESPECTATA	8
2.6. PLANUL DE URBANISM AR TREBUI IMBUNATATIT	9
3. PROCESUL IMBUNATATIRII SI AL LEGALIZARII.....	10
3.1. DESCRIEREA PASILOR DE LUCRU PENTRU IMBUNATATIRE SI LEGALIZARE	10
3.2. SECVENTIALITATEA PASILOR DE LUCRU IN PROCESUL DE IMBUNATATIRE SI LEGALIZARE	11
3.3. SOLUTII ALTERNATIVE PENTRU ASEZARI CE TREBUIE EVACUATE.....	12
4. PROBLEME COMUNE	13
4.1. INCLUDEREA SI PARTICIPAREA ROMILOR	13
4.2. BUGETUL SI FINANTAREA PENTRU IMBUNATATIREA SI LEGALIZAREA ASEZAMINTELOR DE ROMI	14
4.3. MISIUNEA INSTITUTIILOR SI ASISTENTA PROFESIONALA	17
4.4. ADAUGIRI SI DEZVOLTARI ALE ACESTUI GHID	19
ANEXA: GHIDUL DETALIAT AL PASILOR SPECIFICI	20
1. ANALIZA COMPLETA INITIALA SI CRITERII PENTRU IMBUNATATIRE SI LEGALIZARE ..	20
2. ADOPTAREA DECIZIEI DE CATRE MUNICIPALITATE	21
3. SOLUTIONAREA PROBLEMELOR PRIVIND DREPTUL DE PROPRIETATE ASUPRA TERENULUI SI CONDITII DE FOLOSIRE	23
4. ELABORAREA UNUI PLAN LOCAL DE ACTIUNE SI PRIVIND SPATIUL.....	26
5. IMPARTIREA TERITORIALA IN SPATIU PUBLIC SI ALT TIP DE SPATIU	30
6. LEGALIZAREA SI CONSTRUCTIA DE RUTE DE TRANSPORT PUBLIC, INFRASTRUCTURA SI ALTE STRUCTURI.....	31
7.LEGALIZAREA CASELOR SI SPATIILOR INCONJURATOARE, A SPATIILOR PUBLICE SI ALTOR STRUCTURI.....	32
8. IMBUNATATIREA INTREGII ASEZARI SI A COMUNITATII	33

GHID PENTRU IMBUNATATIREA SI LEGALIZAREA ASEZARILOR ROME INFORMALE

1. INTRODUCERE

Odata cu adoptarea Planurilor de Actiune de catre Guvernul Serbiei, la data de 27 Ianuarie 2005 si semnarea Declaratiei Decadei de catre presedinte, Serbia s-a alaturat programului regional de imbunatatire a situatiei romilor in Centrul si Sud-Estul Europei “Decada de Incluziune a Romilor 2005 – 2015”. Tarile participante in acest program sunt: Republica Ceha, Slovacia, Ungaria, Romania, Bulgaria, Macedonia, Croatia, Muntenegru si Serbia.

Planurile de actiune au fost adoptate in zone in care romii sunt in pericol, din punct de vedere al locuintelor, educatiei, sanatatii si al locurilor de munca.

Una dintre cele mai spinoase probleme este cu siguranta cea a locuintelor. Conform tuturor cercetarilor care s-au efectuat pe aceasta tema, conditiile in care locuiesc romii, spatiul si alte criterii legate de constructie, se afla sub standardele populatiei majoritare.

Planul de Actiune pentru locuinte prevede scopuri precise, masoara si implementeaza activitati pentru perioada 2005 – 2015, dar cu siguranta unul din primele scopuri este reglementarea legala a asezamintelor informale, care sunt de multe ori neigienice si care sunt locuite de grupuri vulnerabile social, printre care majoritatea sunt de etnie roma.

In 2002 in Serbia de gaseau in jur de 600 de asezari de romi cu 270.000 de locuitori. Aproximativ 300 dintre acestea erau in mediul urban, iar restul suburbane sau rurale. Constructia a fost realizata cu aprobari in circa 70% dintre aceste locuinte, cu aprobare temporara in 14% din cazuri, iar in restul de 16% aceasta a fost ilegala.

45% din asezari erau in mare parte organizate, 44% erau improprii locuirii, neigienice si numai 11% erau locuinte organizate. Aproximativ 30% nu aveau apa curenta si 70% nu aveau canalizare.

Romii din Serbia, atat cei din zonele rurale cat si cei din zonele urbane, locuiesc in conditii proaste. Asezarile in care locuiesc au urmatoarele caracteristici: statut legal neclar, lipsa infrastructurii, densitate mare de locuitori pentru un numar mic de locuinte, mediu inconjurator impropriu si, ceea ce a devenit aproape o regula, se afla la distanta mare de orice servicii sociale elementare. Majoritatea romilor nu poseda documentatia necesara pentru a dovedi proprietatea asupra locuintei sau a terenului pe care locuiesc, ceea ce face problema chiar si mai complicata. Asezarile de romi se gasesc pe intreg teritoriul Serbiei, si, dupa cum o arata cercetarile din 2002 mentionate mai sus, s-a confirmat faptul ca datele

oficiale privind numarul de romi din Serbia este de cel puțin patru ori mai mare decât cel al asezarilor rome. Zone cu un număr mai mare de romi sunt cu precădere în: Belgrad, Nis, Leskovac, Vranje, Sabac, Pozarevac, Bor, Pirot, Novi Sad, Subotica. Numarul de romi în unele orașe mai mici din Serbia precum Bujanovac, Kostolac, Beocin și altele, atinge până la 15, 25 sau 30% din populația generală.

“Ghidul pentru îmbunătățirea și legalizarea asezarilor informale de romi” propune soluții prin care autoritățile locale (municipii, orașe) pot aborda aceste probleme. Acest ghid nu are un caracter legal, ci unul tehnic, și se bazează pe legislația relevantă în domeniu. Liniile generale ale acestui ghid se bazează și pe concluziile a două conferințe: “Către o nouă politică națională a locuitorilor” și “Legalizarea și îmbunătățirea asezarilor și locuitorilor de romi”.

Soluțiile care reies din acest text pot fi folosite pe scară mai largă, pentru îmbunătățirea și a altor locuințe, nu numai a problemelor locuitorilor romilor. Cu alte cuvinte, românii nu sunt singurii care și-au construit case ilegal sau informal. Problemele ce privesc așezămintele informale sunt asemănătoare cu cele ale asezarilor de romi.

Ideile exprimate aici cu privire la organizarea așezămintelor de romi nu ar trebui înțelese ca o dorință de a crea un soi de “Urbanism al romilor”, “Construcție de orașe rome” și așa mai departe. Există motive practice care au condus la concluzia că trebuie să acordăm atenție în primul rând acestor așezăminte, și ulterior celorlalte așezări informale din orașele noastre. Pentru elaborarea acestui ghid există trei motive principale:

- *Multe din așezările de romi sunt cele mai mizere părți ale orașelor noastre. Deși nu sunt singurele așezări informale, și deși sunt, ca mărime, mai mici decât restul așezărilor de același fel, aceste așezări au o cea mai rea situație datorită sărăciei și discriminării, condițiile de locuire fiind cele mai proaste.*
- *Soluția la problemele locuitorilor romilor este parte a planului național unic pentru îmbunătățirea în general a stării romilor, plan adoptat de guvernul Serbiei;*
- *Așezările rome sunt segmentul cel mai analizat dintre așezările informale din Serbia. Acest lucru face să existe o bază științifică în dezvoltarea acestui ghid; fără această bază care a fost creată de-a lungul ultimilor cinsprezece ani, ar fi greu de imaginat o activitate de succes în îmbunătățirea stării și legalizarea locuitorilor romilor.*

Termenul “îmbunătățire” a asezarilor informale a fost folosit pe o scară largă, în sensul cel mai larg posibil. În țările vorbitoare de limba engleză, are sensul de “ridicare la un alt nivel” și este o parte integrantă a mai multor documente internaționale. Acest termen, îmbunătățire, înseamnă practic ridicarea calității structurii așezării și a întregului ei la un nivel mai potrivit traiului uman. Îmbunătățirea este mai ales bazată pe conectarea efectelor diferitelor programe ce se adresează asezarilor, ca de exemplu construcția de infrastructură cu renovarea de case, construcția de instituții pentru copii etc.

Imbunatatirea asezarilor informale de romi implica rezolvarea unei serii de probleme in mai multe arii:

- *rezolvarea problemelor actelor de proprietate/ inchiriere asupra terenului*
- *accelerarea progresului social al asezarilor rome*
- *imbunatatirea infrastructurii si a spatiului asezarilor*
- *in acelasi timp, imbunatatirea inseamna si cresterea nivelului de incredere si toleranta, precum si lupta impotriva discriminarii si a ghetourilor*

GHID PENTRU IMBUNATATIREA SI LEGALIZAREA ASEZARILOR ROME INFORMALE

Termenul de “legalizare”, la care ne vom referi in continuare, inseamna reglementarea legala ulterioara unei constructii ilegale a unei structuri (fie aceasta pe de-a intregul ilegala, sau doar o parte, indiferent de folosinta sa pentru uzul personal – locuinta – sau pentru uzul public, ca de exemplu o strada) cu scopul de a o include in sistemul social si economic al orasului respectiv si al societatii.

Termenul asezare “informala” se refera la o asemenea asezare in care casele sau alte structuri (strazi, infrastructura etc) au fost construite fara aprobarile adecvate municipale. In afara de aceasta, in diferite medii pot aparea si alte caracteristici. Vom mentiona aici, ca exemplu, lipsa infrastructurii adecvate, lipsa legaturilor cu sistemul urban, mediul inconjurator impropriu – care poate fi din cauze naturale, prin interventia omului sau locatie inadecvata. Acest termen a inceput sa fie folosit in practica incepand cu Pactul de Stabilitate de la Viena, la care tara noastra a fost semnatar.

“Asezare roma” se refera la acea parte a orasului care este populata in special de cetateni de etnie roma. Termenul este inrudit cu alti termeni urban-geografici cum este “cartierul chinez” etc. In literatura, alte sinonime intalnite sunt “Roma mahala” sau “maala”, “cartier de romi”, etc. Cand scopul acestor asezari este excluderea romilor din sistemul urban cuvantul folosit este “ghetto” sau, alt termen mai neutru “enclava”. In textele mai vechi se mai intalneste termenul de “ciganmala”.

Caracterul informal al asezarilor de romi poate si ar trebui sa fie depasit cu ajutorul si angajamentul celor ce locuiesc in acea zona, si cu preocupare pentru imbunatatirea acestora.

Rezultatul procesului de imbunatatire ar trebui sa fie egalizarea statutului asezarilor rome cu celelalte parti ale orasului.

Acest ghid este bazat pe Legea Impartirii Spatiului a Republicii Serbia, cat si pe Legea pentru Protectia Drepturilor si Libertatilor Minoritatilor Nationale, Planului Unic de Actiune pentru Incluziunea Romilor, Strategia de Reducere a Saraciei, declaratia decadei de Incluziune a romilor 2005 – 2015, precum si Declaratia de la Viena privind asezarile informale. In elaborarea acestui ghid au fost luate in considerare si: Planul de Actiune pentru Imbunatatirea Situatiei Romilor in regiunile OSCE, recomandarea Consiliului Europei pentru Imbunatatirea Conditiei de Viata ale Romilor, precum si alte documente internationale.

2. PRINCIPII DE BAZA ALE IMBUNATATIRII SI LEGALIZARII

Cateva dintre principiile de baza ce ar trebui retinute in timpul procesului de proiectare si management al imbunatatirii asezarilor de romi vor fi prezentate in cele ce urmeaza. Aceste principii se bazeaza pe documente si regulamente internationale.

2.1 POSTULAT GENERAL PRIVIND IMBUNATATIREA SI LEGALIZAREA

- *Dreptul la locuinta constituie unul din drepturile fundamentale ale omului. Locuinte adecvate si asezari functionale sunt drepturi ale oricaror persoane, inclusiv ale romilor.*
- *Imbunatatirea asezarilor de romi este o responsabilitate a autoritatilor locale. Autoritatile sunt obligate sa imbunatateasca conditiile de trai ale tuturor cetatenilor, inclusiv celor romi. Reforma asezarilor de romi este una din activitatile elementare pentru imbunatatirea conditiilor de viata.*
- *Legalizarea tuturor structurilor din cadrul asezarilor este o parte cheie a imbunatatirii. Imbunatatirea, pe langa cea fizica, a mediului inconjurator asezarilor, se refera si la imbunatatirea statutului legal al asezarilor, cu alte cuvinte trecerea acestora la un statut legal. Imbunatatirea include deci, legalizarea..*
- *Preventia ridicarii unor noi constructii ilegale ar trebui sa fie de asemenea luata in considerare. In paralel cu procesul de imbunatatire, municipalitatea ar trebui sa dezvolte masuri care sa previna aparitia de noi structuri informale, fie printre cele care exista deja, fie in locatii noi.*
- *Cresterea tolerantei si increderii este unul din scopurile propuse de imbunatatire. Municipalitatea ar trebui sa se concentreze, de-a lungul intregului proces de imbunatatire si asupra dezvoltarii unei relatii de incredere si toleranta intre diferite grupuri etnice (romi si non-romi) si intre diferite paturi sociale (saraci – bogati)*
- *Romii ar trebui inclusi in procesul de imbunatatire inca de la inceput. Municipalitatea, ca si organ responsabil cu implementarea intregului proces, ar trebui sa garanteze includerea activa a romilor in intregul proces, de la inceput sau/ si in toate fazele.*

2.2 ABORDAREA IMBUNATATIRII SI LEGALIZARII

- *Imbunatatirea si legalizarea asezarilor de romi este o strategie mai buna decat altele.* Toate categoriile de asezari de romi (inclusiv pe cele mai sarace dintre ele) pot si ar trebui sa fie imbunatatite. Imbunatatirea este cea mai ieftina, cea mai acceptata social si adecvata metoda pentru locuitori. Imbunatatirea este mai buna decat evacuarea.
- *Evacuarea romilor din asezamintele lor este ultima masura care ar trebui aplicata.* Evacuarea asezamintelor informale are sens numai daca acestea se afla in locatii la risc, cu pericol pentru sanatate, extrem de sarace sau care prezinta orice alt pericol pentru locuitori. Mutarea romilor dintr-o locatie nefavorabila catre o alta locatie nefavorabila este inacceptabila. Un program de evacuare trebuie sa duca la conditii mai bune de locuire pentru cei evacuati.
- *Chiar si cele mai sarace asezari rome trebuie vazute ca o resursa.* Locuintele mizere trebuie vazute nu numai ca o consecinta a cresterii populatiei urbane in conditii de saracie, ci si ca un punct de plecare pentru imbunatatire. Capacitatea acestor locuri de a oferi conditii de locuinta unora dintre cele mai sarace familii trebuie acceptata si imbunatatita.
- *Asezamintele rome din interiorul oraselor ar trebui sa intre in procesul de reconstructie si intretinere urbana.* Practica de a realiza evacuarea asezarilor din interiorul oraselor, uneori vechi de mai mult de un secol, este de asemenea inacceptabila. Aceasta practica vine in contradictie cu drepturile romilor de a locui in oras. Asezarile rome din interiorul oraselor ar trebui intretinute si imbunatatite.
- *Evacuarea fortata, in orice forma este cu desavarsire interzisa.* Cresterea economica a unor orase sau activitatile de constructie nu pot constitui pretexte pentru evacuari fortate. O planuire mai buna a constructiilor precum si gasirea de solutii adecvate pentru dislocarea romilor trebuie sa fie folosite in locul evacuarelor fortate si a demolarii asezarilor.

2.3 ABORDARE PE MAI MULTE PLANURI, CA PRIMA CONDITIE

- *Este necesara conlucrarea a cel putin patru programe.* Proiectele rezidentiale, indiferent daca sunt sau nu legate de imbunatatirea caselor deja existente, trebuie sa fie legate de programele de dezvoltare sociala. Proiectarea acestor programe ar trebui sa isi aiba originea in realitatea situatiei romilor. Cel putin patru programe trebuie inter-conectate intr-un singur proiect dedicat asezarilor rome. Aceste patru ramuri sunt: locuintele, educatia, locurile de munca si serviciile de sanatate.

- *Amestecul etnic si social este necesar.* Intrepatrunderea sociala si etnica a populatiei este necesara ca masura impotriva segregarii si ghetto-urilor. Totusi, distrugerea asezarilor stabile de romi, in scopul unei “socializari” mai bune, ca si construirea de asezari de romi la periferia orasului in scopul “pastrarii identitatii rome” sunt inacceptabile. O abordare echilibrata este necesara.

2.4. FINANTAREA ESTE CHEIA SUCCESULUI

- *Resurse de finantare “usoare” “dificile” si “soft” ar trebui combinate.* Angajamentele, finantele si drepturile in procesul de imbunatatire si legalizare ar trebui sa fie distribuite egal intre participanti. Romii ar trebui sa acopere activitatile “usoare” – constructia si repararea caselor, parte din infrastructura etc. Municipality ar trebui sa acopere partea “dificila”, precum problemele de proprietate a terenului, planuri urbane, securitatea domeniului public, constructia de strazi, infrastructura etc. Activitatile de tip “soft” ar trebui acoperite la nivel national – asigurarea de acte legislative, fonduri pentru activitati urgente, sprijin al sistemului de asigurare a unei locuinte sociale.
- *Bugetul municipalitatii este baza principala pentru imbunatatirea asezarilor rome.* Resursele financiare pentru imbunatatirea si legalizarea acestora vor fi impartite intre municipalitate si stat. Oricum, bugetul municipalitatii ramane cea mai importanta resursa pentru procesul imbunatatirii si legalizarii. De aceea, municipalitatea ar trebui sa realizeze planificari de buget adecvate.
- *Transparenta financiara pe tot parcursul procesului este obligatorie.* Aceasta finantare ar trebui sa fie stabila, continua si publica. Reprezentanti romi ar trebui inclusi in managementul acestor fonduri.

2.5. LEGISLATIA TREBUIE RESPECTATA

- *Legile existente si regulamentele trebuie respectate.* Toti actorii implicati in procesul de imbunatatire si legalizare trebuie sa respecte toate regulile legate de pasii specifici si activitatile necesare. Acest fapt constituie garantia sigurantei vietii si dezvoltarii asezarilor de romi. Pretextul ca a fost realizat ceva in interesul comunitatii de romi, desi este impotriva legii nu poate fi acceptat, intrucat se poate dovedi ulterior invalid. Romii trebuie sa fie constienti de acest pericol.
- *Folosirea legilor existente si a regulamentelor municipalitatii este cea mai buna optiune.* Imbunatatirea regulamentelor existente este o misiune complexa si consumatoare de timp. Municipality nu trebuie sa astepte sa se intample acest lucru pentru a initia un proces de imbunatatire a asezarilor de romi. Din acest

motiv, cel mai bine ar fi ca municipalitatea sa se bazeze pe legislatia existenta si sa gaseasca solutii adecvate aici, pentru legalizarea si imbunatatirea asezarilor de romi. De asemenea, ar trebui sa adapteze o parte din regulamentele locale la nevoile acestor asezari.

- *Regulamente locale privitoare la standardul dotarilor asezarilor ar trebui sa fie elaborate.* Municipalitatea ar trebui sa elaboreze regulamente locale privind dotarile standard ale asezarilor de romi, avand in vedere situatia locala si regionala – potential economic, conditii tehnice, resurse umane etc. O sectiune a acestui standard ar trebui sa se refere la locuinte. Aceste standarde pot fi folosite si pentru alte asezari informale.

2.6. PLANUL DE URBANISM AR TREBUI IMBUNATATIT

- *Schimbarea planului de urbanism este necesar.* Municipalitatile trebuie sa revoce toate acele planuri care fara sa aiba argumente clare, directe, prevad evacuarea asezarilor de romi. Planurile urbane noi, sau cele care sunt elaborate in prezent trebuie sa includa asezamintele de romi, cu scopul de a le imbunatati sau, daca nu mai exista nici o alta optiune, de a le evacua.
- *Imbunatatirea folosirii spatiului este de asemenea necesara.* Municipalitatea trebuie de asemenea sa dezvolte un plan care sa ia in considerare si realitatile asezarilor de romi. Practica utilizata si implementata in spatiile urbane ce nu sunt impovarate de saracie si discriminare nu poate raspunde la nevoile asezarilor de romi. Schimbarea acestei practici nu implica un pas inapoi in ceea ce priveste principiile profesionale, sau incalcarea legilor si regulilor, ci crearea unui plan de urbanism care se refera la realitatile asezarilor de romi.
- *Planificarea la scala mare a unor structuri ce trec prin asezarile de romi ar trebui evitata.* De asemenea, proiectarea de rute de transport de mare anvergura, zone industriale, gropi de gunoi etc ce trec prin asezaminte de romi ar trebui oprite. Asezarile romi intr-un oras de dimensiuni normale sunt de obicei suficient de mici incat acest tip de planuri poate fi evitat.

3. PROCESUL IMBUNATATIRII SI AL LEGALIZARII

In mediul academic si, uneori, in cel de management este adeseori ridicata problema daca este necesar mai intai a se face legalizarea si apoi imbunatatirea unui asezamant sau daca imbunatatirea ar trebui sa fie baza legalizarii. De fapt, aceste doua procese sunt intricate si se sprijina unul pe celalalt. Legalizarea sprijina imbunatatirea, si un mediu imbunatatit este un argument pentru legalizarea unei structuri sau asezari. Cu alte cuvinte, legalizarea are efecte limitate daca nu este legata de imbunatatire, iar imbunatatirea nu poate fi realizata si finalizata fara conexiunea stransa cu procesul legal.

3.1. DESCRIEREA PASILOR DE LUCRU PENTRU IMBUNATATIRE SI LEGALIZARE

Procesul legalizarii si imbunatatirii poate fi implementat prin opt pasi de lucru prezentati dupa cum urmeaza:

- *Primul pas* pentru solutionarea problemei asezamintelor de romi este o analiza initiala completa a conditiilor si perspectivelor acestor asezaminte.
- *Al doilea pas* este adoptarea de catre municipalitate a deciziei conform careia asezamintele de romi ar trebui imbunatatite si legalizate bazandu-se pe analiza completa realizata anterior. Decizia are doua efecte de baza: este expresia vointei politice de a implementa si finaliza procesul legalizarii si imbunatatirii asezamintelor de romi, si in al doilea rand produce baza legala pentru implementarea procesului in continuare.
- *Al treilea pas* este solutionarea problemelor legate de proprietatea terenului, aceasta realizandu-se prin negocieri si acorduri intre proprietari/ utilizatori ai terenului, cu scopul de a face posibila crearea de asezaminte standard, imbunatatind infrastructura, strazile, spatiul public etc, si de asemenea legalizarea caselor private;
- *Al patrulea pas* il reprezinta adoptarea Planului de Actiune pentru completarea imbunatatirii si dezvoltarii asezarilor de romi, si pe baza aranjamentelor realizate la pasul anterior, privind proprietatea terenului, si luand in considerare si nevoile colective, individuale precum si pe cele speciale ale asezarii, precum si orientarea societatii privind asezarile rome.
- *Al cincilea pas* este reprezentat de adoptarea unui plan al spatiului care este o parte integranta a planului de actiune, dar care probabil trebuie adoptat printr-o procedura specifica prevazuta de lege. Planul referitor la spatiu (plan de

management general, plan de reguli generale sau un al treilea tip de plan) va fi util mai ales pentru delimitarea spatiului public de cel privat in cadrul asezarilor si, mai tarziu, pentru dezvoltarea acestuia.

- *Al saselea pas* il reprezinta delimitarea spatiului public de cel privat, conform planului de urbanism de la punctul anterior, precum si solutionarea problemelor privind acest spatiu. Aceasta delimitare va fi facuta pe teren, cu participarea tuturor partilor interesate – municipalitate, asezaminte rome (atat comunitatea cat si familiile individual);
- *Al saptelea pas* il reprezinta adoptarea deciziilor legate de case individuale, bazate pe problemele rezolvate anterior privind proprietatea terenurilor si spatiul public. Ideea ar fi ca, problemele de proprietate si spatiu public fiind rezolvate deja in acest punct, este de ajuns doar o confirmare a legalitatii structurii, si nu mai este necesara nici o alta procedura suplimentara.
- *Al optulea pas* este introducerea asezamantului intr-un program standard, comun, de imbunatatire a constructiilor ca si implementarea altor programe relevante pentru dezvoltarea generala a asezarii. Este de fapt un pas de egalizare a asezarii rome cu celelalte parti ale orasului.

3.2. SECVENTIALITATEA PASILOR DE LUCRU IN PROCESUL DE IMBUNATATIRE SI LEGALIZARE

Textul anterior prezinta o descriere generala a pasilor de lucru pe care municipalitatea trebuie sa-i parcurga pentru a desfasura procesul de imbunatatire si legalizare a asezarilor rome. Acesti pasi sunt prezentati intr-o ordine care poate fi foarte productiva, intrucat fiecare pas se bazeaza pe cel anterior si reprezinta in acelasi timp baza pentru pasul urmator.

Totusi, in cazuri specifice, depinzand de conditiile locale, poate fi necesara adoptarea unei ordini diferite de lucru. O strategie complet diferita este posibila. In acest sens este important de adaugat ca situatia in municipalitati diferite nu este la fel, si exista diferente intre situatiile diferitelor asezari de romi, sau intre nivelul de atentie pe care il ofera municipalitatea in diverse zone. Din aceasta cauza, ordinea pasilor folositi poate diferi in functie de anumite situatii particulare. Cateva situatii tipice ce vor fi descrise mai departe, au nevoie de alta secventialitate a pasilor. Asemenea situatii pot fi:

- *Asezamantul poate si ar trebui sa fie imbunatatit.* Asezamantul a aparut spontan in urma cu secole, iar constructiile ulterioare nu au fost legale, este partial situat pe teren propriu si partial pe spatiul public, partial dotat cu infrastructura, iar in planul general de urbanism este prevazut ca acesta sa ramana in locatia prezenta. In acest caz este indicat ca municipalitatea sa adopte pasii descrisi anterior in acea ordine, desi posibilele variatii normale ale procedurii sunt posibile, depinzand mai ales de posibilitatile de finantare a procesului de imbunatatire si legalizare.

- *Asezarea are nevoie numai de legalizare.* Nu exista constructii ilegale sau situate pe proprietatea altcuiva, situatia proprietatii este clara si municipalitatea a pregatit documentatia necesara pentru imbunatatirea asezarii. Legalizarea caselor individuale si a altor structuri este pasul urmator in acest tip de asezari. Municipalitatea ar trebui sa gaseasca resurse (nu numai financiare) pentru a ajuta in aceste cazuri, intrucat procesul de legalizare este unul complicat.
- *Un asezamant neglijat localizat in centrul orasului.* In unele orase se afla asezari de romi care sunt foarte vechi si localizate in zone centrale. Municipalitatea ar trebui sa renunte la tentativele de a evacua aceste zone si sa accepte ideea implementarii procedurilor specificate mai sus
- *Asezamantul trebuie evacuat.* Sunt constructii recente ilegale pe proprietatea municipalitatii pentru care exista, de decade, diferite planuri, iar aplicarea lor este de importanta mare pentru oras. Nu exista un investitor anume cu interese specifice. Doua abordari ale problemei sunt posibile. Municipalitatea poate lucra sistematic la dislocarea asezamantului, iar prin aceasta face proprietatea mai atractiva potentialilor investitori. In al doilea rand, municipalitatea poate adopta dotarea moderata a asezarii existente, pe locatia pe care exista, fara a da garantii ca aceasta asezare va ramane permanent in acest loc.
- *O locatie extrem de nefericita.* Acest gen de asezare se afla pe cai ferate, in calea unor inundatii, alunecari de teren in vecinatatea apropiata, langa poluanti periculosi, gropi de gunoi etc. Intrebarea care se pune in aceasta situatie nu se refera la legalitatea constructiei – pentru ca unele din aceste constructii erau legale in urma cu multi ani – ci se refera la pericolele existente pentru siguranta si sanatatea locuitorilor. Municipalitatea trebuie sa initializeze un proces de evacuare ale acestui tip de asezari.

3.3. SOLUTII ALTERNATIVE PENTRU ASEZARI CE TREBUIE EVACUATE

Nu toate asezarile pot fi legalizate si imbunatatite. Unele solutii pentru acest tip de asezari, care trebuiesc evacuate pot fi:

- *Compensatii acordate familiilor ce sunt de acord sa fie evacuate*
- *Acordarea de ajutor familiilor ce doresc sa se intoarca la locul natal.*
- *Cazare temporara pana cand sunt gasite solutii permanente*
- *Asigurarea unei locatii pentru cei evacuati in interiorul orasului*
- *Constructia unei noi asezari ca solutie permanenta*
- *Imbunatatire temporara a asezarii cu resurse putine, pentru a creste calitatea vietii.*

In general, fiecare dintre aceste solutii are punctele tari si punctele sale slabe. Totusi, in cazuri concrete, nu este greu de evaluat care este cea mai buna solutie. In orice caz, o solutie ar trebui gasita pentru familiile care sunt evacuate.

Municipalitatea si investitorii trebuie sa fie constienti de faptul ca aceste actiuni necesita mult timp pentru a fi implementate. Trebuie mentionat ca legislatia interzice in mod explicit evacuarea fara a oferi o solutie provizorie. Asemenea evacuari pot duce la probleme serioase la nivel national si international.

4. PROBLEME COMUNE

Exista un numar de probleme comune ce apar de-a lungul procesului. In aceasta lucrare ne vom opri asupra a trei dintre ele. Acestea sunt: incluziunea romilor si participarea lor, probleme financiare si probleme legate de institutii si ajutorul profesional necesar pentru legalizarea si imbunatatirea asezarilor de romi. Alte subiecte de interes, care ar trebui sa intre in grija municipalitatii sunt: lupta impotriva discriminarii, egalitatea intre sexe, situatia copiilor din asezamintele de romi. Populatia roma este una foarte tanara, iar asezamintele de romi pot fi considerate si "orase ale copiilor".

4.1. INCLUDEREA SI PARTICIPAREA ROMILOR

Romii ar trebui inclusi, in sensul cel mai larg al cuvantului, de la bun inceput in procesul decizional, in cautarea de idei, solutii, planuri etc pentru imbunatatirea si legalizarea asezarilor rome.

In ceea ce priveste romii, cetatenii ce locuiesc in asezaminte informale ar trebui luati intai in considerare, precum si reprezentantii lor. O modalitate buna de a-i include ar fi prin crearea de organizatii nonguvernamentale locale, ce pot, impreuna cu municipalitatea si alti actori implicati lucra inspre imbunatatirea si legalizarea acestor asezaminte.

Un rol special in acest proces trebuie acordat coordonatorilor municipali ce exista in multe din orasele noastre. Municipalitatile ce nu au coordonatori, dar au o populatie roma numeroasa, ar trebui sa angajeze oameni pe aceste posturi. Rolurile coordonatorului pot merge de la a explica nevoia de imbunatatire si legalizare, din punctul de vedere al municipalitatii, pana la o mai buna intelegere a nevoilor si aspiratiilor cetatenilor in acest proces, din punctul de vedere al romilor.

Municipalitatea si populatia roma ar trebui sa ajunga la o cooperare si comunicare in care este posibila definirea de scopuri ce prezinta beneficii pentru ambele parti. Ajungerea la un grad ridicat de intelegere reciproca nu este usor de realizat. Pentru a ajunge aici, un numar mare de actiuni si tehnici ar trebui aplicate si folosite, printre care enumeram:

- *Analiza nevoilor si aspiratiilor familiilor, cu instrumente ce nu impun puncte de vedere si nu sugereaza raspunsurile a priori;*
- *Organizarea de focus grupuri cu scopul de a gasi, calitativ vorbind, problemele locale, precum si eventuale solutii prevazute de unii actori implicati in acest proces;*
- *O buna cale de lucru este organizarea de discutii pentru gasirea sau evaluarea de solutii specifice ce sunt acceptabile atat pentru cetateni cat si pentru municipalitate: daca acestea sunt bine planificate, daca se desfasoara intr-un ritm acceptabil, daca exista rezultate concrete, concluzii privitoare la activitatile desfasurate, activitati planificate etc.*
- *Intalnirile cu cetatenii asezamintelor este un instrument care aduce o cantitate considerabila de informatii, de buna calitate; de asemenea asemenea intalniri sunt utile pentru mobilizarea cetatenilor ca si pentru hotararea de aplicare a unor solutii, prin acordul majoritatii, solutii ce nu sunt neaparat agreate de fiecare individ al comunitatii.*
- *Actiuni orientate catre cunoasterea mai in profunzime a vietii si obiceiurilor etnice si sociale ale diverselor grupuri de cetateni, de la gradinite, scoli pana la organizatii la nivel de cartier sau comunitate locala.*
- *Acordarea de asistenta, in mod organizat, de catre cei ce locuiesc in vecinatatea celor vulnerabili (indivizi, familii).*

Tehnicile mentionate mai sus, si cele legate de ele, aplicate intr-o maniera corecta si cu buna-credinta pot aduce solutii acceptabile, rationale, rezonabile si economice.

4.2. BUGETUL SI FINANTAREA PENTRU IMBUNATATIREA SI LEGALIZAREA ASEZAMINTELOR DE ROMI

Aceasta parte a documentului se refera mai ales la problema financiara, dar fara indoiala ca este legata si de celelalte puncte ale ghidului. Acestea sunt: “3. Procesul imbunatatirii si al legalizarii” (in special “3.1 Descrierea pasilor de lucru pentru procesul de imbunatatire si legalizare”, ca si parti din “3. Solutii pentru probleme de proprietate/dreptul de a folosi o proprietate”, din Anexa), parti din punctul “4.1 Includerea si participare romilor” precum si “4.3. Misiunea institutiilor si asistenta profesionala” (in special partea privind monitorizarea procesului de imbunatatire si legalizare).

Problemele locuintelor de romi au aparut de-a lungul unei perioade mari de timp si ca o consecinta (din punct de vedere financiar) a resurselor materiale limitate ale populatiei rome ca si a situatiei economice a populatiei majoritare. Problema legalizarii si imbunatatirii locuintelor romilor este mai ales in grija comunitatii locale iar solutiile

prezinta interes atat pentru populatia roma cat si pentru restul populatiei. Avand acest fapt in vedere, gasirea de solutii pentru legalizarea si imbunatatirea locuintelor rome ar trebui abordata intr-o maniera organizata.

- *In primul pas al procesului de imbunatatire si legalizare – unde evidentierea conditiilor si analiza problemelor a fost realizata – atentia trebuie indreptata spre aspectul material al solutiei problemelor gasite, catre determinarea costurilor ce deriva din luarea masurilor necesare, si sustinerea lor.*
- *Stabilirea prioritatilor ar trebui facuta in functie de o serie de factori importanti dintre care amintim:*

- *problema proprietatii terenului pe care sunt situate asezarile;*

- *solvabilitatea structurilor rezidentiale;*

- *Gradul de dotare al asezarilor cu utilitati necesare functionarii asezarii si*

- *Standardul economic individual.*

- *Bazat pe rezultatele procedurii este necesara stabilirea dinamicii procesului si asigurarea parcurgerii pasilor pentru rezolvarea cazurilor concrete – delimitarea obligatiilor si responsabilitatilor, ce pot fi realizate intr-o perioada de timp mai lunga sau mai scurta, incepand de la cele mai simple si putin costisitoare si pana la cele mai scumpe.*
- *Pentru a asigura succesul proiectului este necesara formarea de fonduri locale pentru locuintele rome. Surse posibile de finantare pentru aceste fonduri pot fi:*

- *resurse ale autoritatilor locale, ceea ce include o restructurare partiala a bugetelor locale;*

- *resurse din bugetul national;*

- *fonduri acordate de organizatii internationale (pe baza de credit);*

- *donatii ale diferitelor organizatii;*

- *resurse ale populatiei rome*

- *Resurse din bugetul local pot fi asigurate prin investirea in dezvoltarea terenurilor, incluzand si resursele obtinute prin legalizarea unor structuri ce erau anterior ilegale. Atunci cand se considera, la nivel local, ca populatia are resurse materiale, se pot acorda imprumuturi din partea municipalitatii, ca si organizarea de actiuni umanitare, cu acest scop.*

- *Pentru adunarea de fonduri din credite sau donatii, in special de la institutii sau organizatii internationale, ca si pentru includerea proiectului in “Decada de Incluziune a Romilor” este necesara pregatirea de programe adecvate si de studii de fezabilitate.*
- *Pentru a prevedea, in programul de imbunatatire si legalizare a asezarilor de romi, moduri de participare directa a populatiei romi, sunt necesare un set de criterii, bazate pe posibilitatile acestora, atat materiale cat si privind implicarea lor in actiunea propriu-zisa.*
- *Asigurarea, in programele anuale ale comunitatilor locale de fonduri adecvate pentru tratarea egala a asezarilor de romi cu celelalte asezari locale.*
- *Prevederea, pentru legalizarea asezarilor de romi asezate pe proprietatea altcuiva, modalitati de inchiriere a teritoriului sau de cumparare a acestuia. In primul caz ne referim la toti proprietarii de teren, dar obligatii speciale ar trebui prevazute in cazul in care proprietarul este autoritatea locala, in cazul in care aceasta nu pune in pericol interesul public sau angajamente anterioare. In cazul cumpararii terenului de la alti proprietari este necesar ca autoritatile locale, in cooperare cu proprietarii de teren sa obtina sprijin pentru realizarea acestui scop.*
- *In cazul unor locatii atractive, ce au captat atentia unor posibili investitori, trebuie inclusa si obligatia unei participari active a acestui investitor in gasirea de solutii pentru dislocare sau pentru asigurarea de locuinte adecvate locuitorilor acestui asezamant, in special daca sunt persoane ce locuiesc acolo de mult timp..*
- *Pentru populatia ce trebuie sa-si paraseasca locuintele pentru realizarea unor planuri, (folosirea terenului in alte scopuri de exemplu), este necesara asigurarea de locuinte adecvate, ca o solutie permanenta sau temporara pana la gasirea unei solutii finale. Pentru acest scop este de dorit crearea unui fond pentru aceste locuinte.*
- *Cu scopul de a realiza politici speciale privind locuintele, in special pentru indivizi vulnerabili social, este necesar a asigura un numar adecvat de locuinte cu scopul de a rezolva problemele romilor. In acest sens, urmatoarele criterii ar trebui luate in considerare: numarul de oameni din populatie, populatia generala, numarul de oameni aflati in grupul vulnerabil social precum si alte criterii ce pot fi luate in considerare de potentialii participanti ce folosesc aceasta abordare in rezolvarea problemei locuintelor.*
- *In scopul de a crea conditii pentru includerea activa a romilor in solutionarea problemelor locuintelor proprii, si pentru o integrare mai rapida si mai usoara in mediu, este de o importanta deosebita revizuirea criteriilor de securitate ale locuintelor si stabilirea de reguli adecvate situatiei locale si capacitatii populatiei*

rome. Este necesara aprecierea dimensiunilor aproximative ale zonei rezidentiale, numarul de familii si dotarile existente ale acestor asezari.

- *In solutionarea completa a problemelor locuintelor romilor este necesar a se determina obligatiile acestora cu privire la alienare, pastrare si intretinere a locuintelor, ce au fost asigurate prin angajament comun, fie prin asigurarea terenului sau ajutor material, acordarea de credite etc.*
- *Cu scopul de a realiza o integrare mai rapida, mai eficienta si cu un cost mai scazut a romilor in procesul de rezolvare a problemelor locuintelor lor, o atentie deosebita trebuie acordata elaborarii si implementarii de angajari de personal din randul acestora, si imbunatatirea capacitatilor acestora pentru a fi implicati in procesul de lucru.*
- *Initierea unui proces de orientare a atentiei publicului catre rezolvarea problemelor locuintelor romilor, astfel incat sa se creeze conditiile in care, incircumstante speciale sa poata fi realizat procesul de expropriere.*
- *Stipularea de obligatii privind monitorizarea implementarii procesului de rezolvare a problemelor locuintelor de romi; o analiza periodica a rezultatelor obtinute, pentru imbunatatirea lor si gasirea unui model comun – etalon pentru solutionarea permanenta a problemelor locuintelor a acestei categorii de populatie.*

4.3. MISIUNEA INSTITUTIILOR SI ASISTENTA PROFESIONALA

Legalizarea si imbunatatirea asezarilor de romi ar trebui sa fie realizata in acelasi mod in care sunt rezolvate problemele aparute in alte zone ale orasului. Pentru ca aceste activitati sa fie eficiente la nivel national, este necesara crearea unei institutii responsabile de definirea programului si a criteriilor acestuia, suita de activitati, imbunatatirea cunostintelor si capacitatilor de la nivel local, ca si alte activitati ce eficientizeaza implicarea altor autoritati de la nivel local sau municipal. Principalii actori implicati in procesul legalizarii si imbunatatirii sunt:

- *Municipalitatea, adica managementul la nivel inalt, local, ce are un rol important in toate fazele procesului de imbunatatire si legalizare a asezarilor de romi.*
- *Alte agentii municipale, servicii publice si alte institutii cu roluri in faze specifice ale procesului de legalizare si imbunatatire. Pentru toate activitatile ce trebuie realizate in cadrul acestui proces, rolurile fiecarui factor trebuie sa fie clar definite.*
- *Romii au dreptul, la fel ca orice alt cetatean, sa canalizeze procesul de imbunatatire al asezarilor si a zonei in care locuiesc. Acestia ar trebui sa fie*

implicati in procesul de imbunatatire si legalizare, de la bun inceput, prin reprezentantii lor.

- *Autoritatea municipală a locuitorilor, sau orice altă instituție echivalentă (în caz că aceasta nu există), în cooperare cu alți actori implicați poate dezvolta și implementa programe de îmbunătățire și legalizare a așezărilor și locuitorilor de romi.*
- *Opinia publică și cetățenii ce locuiesc în vecinătatea așezărilor de romi (existente sau noi) pot, prin comportamentul lor, fie el activ sau pasiv, să ajute sau, dimpotrivă, să împiedice procesul de îmbunătățire a așezărilor de romi. Activități adecvate ar trebui prevăzute în această direcție.*
- *Mass-media trebuie să aibă un rol special în cadrul procesului de legalizare și îmbunătățire, mai ales în privința informării corecte și la timp cu privire la desfășurarea procesului. Pregătirea campaniei media, înainte de începerea procesului, este foarte importantă. Este de așteptat ca contribuția mass-media să poată avea un impact pozitiv asupra tuturor fazelor procesului.*

Grupul de management, format din reprezentanți ai tuturor actorilor implicați – autorități municipale, agenții municipale, servicii publice, instituții, administrații, romi și alte organizații, lucrători în construcții și alții – ar trebui să se afle la conducerea oricărui proces de îmbunătățire și legalizare al locuitorilor de romi. Municipalitatea ar trebui să constituie acest grup la începutul fiecărui proces. Principalele scopuri ale grupului ar fi:

- *Adoptarea de planuri, programe și acțiuni individuale și îndreptarea lor către acele părți ale municipalității responsabile cu adoptarea și implementarea lor;*
- *Decizia asupra agenților executanți responsabili cu implementarea unor activități anume, fie ei părți ale municipalității, servicii publice sau alte organizații;*
- *Anunțarea procedurii, managementului acesteia și alegerea celei mai bune oferte privind activitățile stipulate de planuri și programe,*
- *Analiza rezultatelor obținute, tragerea de concluzii și redirectionarea activităților mai departe către îmbunătățirea și legalizarea așezărilor;*
- *Elaborarea de rapoarte periodice și finale privitoare la progresul și finalizarea anumitor acțiuni sau faze ale îmbunătățirii și prezentarea lor municipalității pentru adoptare.*

Funcționarea grupului de management necesită existența unui departament adecvat operational ce se va ocupa de problemele aparute pe întreaga durată a procesului de legalizare și îmbunătățire a așezărilor de romi. Acest departament ar trebui stabilit în cadrul unui organ pre-existent și delegat să se ocupe cu aceste activități. Municipalitățile

in care se afla deja agentii ce se ocupa cu locuintele, sau care au mai realizat activitati de acest gen, pot indeplini acest rol, cu o largire adecvata a domeniului de activitate, administrativ si legal, daca acest lucru este necesar.

Pregatirea de resurse umane este necesara in majoritatea cazurilor. Aceasta implica o diversificare a profilelor angajatilor. Este de asemenea necesara o serie de traininguri initiale precum si pe parcursul procesului.

4.4. ADAUGIRI SI DEZVOLTARI ALE ACESTUI GHID

Acest ghid ar trebui adaugit sistematic, cu Anexe speciale ce ofera detalii privitoare la dezvoltarea si asistenta in rezolvarea de cazuri speciale ce apar in cadrul imbunatatirii si legalizarii asezarilor de romi.

Municipalitatile sau alte institutii specializate pot avea Anexe speciale pentru a acorda instructiuni specifice utilizatorilor ghidului.

ANEXA: GHIDUL DETALIAT AL PASILOR SPECIFICI

1. ANALIZA COMPLETA INITIALA SI CRITERII PENTRU IMBUNATATIRE SI LEGALIZARE

Decizia comitetului municipal este primul pas pentru imbunatatirea asezarilor de romi. Aceasta decizie trebuie luata pe baza unei analize anterioare complete ce evidentiaza situatia asezarilor de romi din comunitatea respectiva, precum si perspectivele de dezvoltare ale acesteia. Amplitudinea acestei analize depinde de complexitatea problemelor romilor din acel loc, deci in unele cazuri aceasta poate fi extrem de scurta. Aceasta analiza va fi realizata pe baza informatiei culese prin vizite realizate in ariile respective. Scopul acestei analize este de a evalua care dintre asezarile rome ar trebui imbunatatite, fiind lasate in locatiile in care se afla, si care ar trebui mutate.

Multe municipalitati au realizat deja acest tip de analiza (de exemplu in contextul planului de urbanism local sau municipal) sau parti din aceasta (de exemplu analize realizate pentru elaborarea unor planuri). Unele dintre municipalitati au elaborat deja planuri de actiune pentru incluziunea romilor, elaborate pe baza unor documente nationale, si sunt deci o baza solida pentru imbunatatirea si legalizarea asezarilor de romi.

Intrebarea privitoare la care tipuri de asezari de romi pot fi imbunatatite si care nu, este una foarte importanta. Sunt doua criterii de baza care trebuie luate in considerare intr-o asemenea decizie: sustenabilitatea asezamantului si statutul terenului (proprietatea) pe care se afla acest asezamant. Analiza cu privire la posibilitatea legalizarii si imbunatatirii, in afara criteriilor deja mentionate – care sunt de altfel cele mai importante – ar trebui sa tina cont si de alte criterii, ca de exemplu vechimea asezamantului, pozitia in cadrul orasului, cu alte cuvinte asezarea geografica in raport cu centrul, apropierea de infrastructura, apropierea de transportul public, conditii de mediu. Acestea pot fi de asemenea criterii importante in luarea unei decizii daca un asezamant de romi poate fi legalizat sau nu, daca statutul terenului este inclus in planul de urbanism etc.

Tipurile de asezari, pe baza criteriilor de sustenabilitate si de proprietate asupra terenului, sunt urmatoarele:

- *Un asezamant de calitate. Acesta este un asezamant ce este sustenabil, ceea ce inseamna ca are o fundatie de calitate si este construit pe un teren care se afla in proprietatea locuitorilor acestuia;*

- *Asezamant cu calitate conditionata. Un asezamant ce are o fundatie de calitate, dar este construit pe un teren ce este proprietatea altora, si nu a familiilor ce si-au construit locuintele ilegal pe aceste terenuri;*
- *Un asezamant sarac. Un asezamant ce este construit pe un teren ce se afla in proprietatea celor care locuiesc aici, dar care are o fundatie de o calitate slaba, sau degradat printr-o intretinere necorespunzatoare (cum este cazul Marinkova din Belgrad, sau parti din Mali London din Pancevo);*
- *Asezamant mizer, cu o calitate slaba a fundatiei, construit pe terenuri aflate in proprietatea altora (Gazela din Belgrade, sau asezamantul Veliki rit din Novi Sad).*

Principial vorbind, primele trei tipuri de asezaminte pot si trebuie legalizate cu aplicarea de solutii adecvate problemelor lor. Al patrulea tip trebuie analizat cu atentie pentru a se lua decizia cea mai buna.

2. ADOPTAREA DECIZIEI DE CATRE MUNICIPALITATE

Adoptarea deciziei de imbunatatire si legalizare a asezarilor roma informale aflate pe teritoriul municipal este primul pas in cadrul procesului de imbunatatire a conditiilor de viata a romilor din acea zona.

Odata cu luarea deciziei de catre municipalitate, dorinta politica de imbunatatire a fost exprimata. Aceasta decizie, din punct de vedere managerial, face posibila realizarea tuturor celorlalte actiuni necesare imbunatatirii si legalizarii asezamintelor de romi. De asemenea, aceasta decizie reprezinta un angajament catre executarea acestui proces, care uneori poate dura si o decada.

Este necesar a mentiona ca aceasta decizie nu este una de legalizare a fiecărei proprietati private in parte, casa sau parte de teren. Este o decizie care priveste asezamantul de romi ca intreg, iar ulterior, in cadrul procesului de legalizare vor fi incluse fiecare proprietate in parte, strazi, infrastructura etc. Dupa cum a fost deja mentionat, ideea este ca un statut reglementat privind proprietatea terenului si delimitarea teritoriului ar trebui sa fie suficient pentru confirmarea legalitatii proprietatii, si nu mai este necesara nici o alta procedura.

Decizia municipalitatii ar trebui sa contina:

- *Numele asezamantului, al unuia sau mai multora, depinzand de cazul specific intalnit in respectiva locatie;*
- *Granitele asezamantului/zonei ce este legalizata si imbunatatita;*

- *Planul de urbanism si management;*
- *Planul de inchiriere a terenului si dezvoltare ulterioara;*
- *Planul financiar pentru imbunatatire si legalizare;*
- *Partenerii implicati in proces, din partea municipalitatii, servicii publice, asezaminte rome etc.*
- *Datele limita ale activitatilor specifice si rezultate asteptate.*

Decizia municipalitatii trebuie sa includa granitele asezarii ce necesita imbunatatire si legalizare. Urmatoarele trebuie luate in considerare:

- *Granita ce inconjoara aria este egala cu asezamantul rom. Granita este determinata astfel in cazul in care nu sunt planificate extinderi semnificative ale asezamantului;*
- *Granita inconjoara o zona mai mare decat asezamantul propriu-zis. O granita determinata in aceasta maniera da posibilitatea altor familii sa se mute in aceasta zona, ceea ce face posibila o amestecare etnica si sociala a populatiei.*
- *Granita este mai mica decat asezamantul propriu-zis. Acesta este cazul cand o parte din asezamant trebuie mutata pentru diferite motive, iar restul ramane in aceeasi locatie. In acest caz este necesara o rezolvare corecta a problemei familiilor ce vor fi mutate.*

Decizia municipalitatii cu privire la imbunatatirea si legalizarea a unuia sau mai multor asezari rome informale de pe teritoriul sau trebuie sa contina si un plan de urbanism si management, ca si un program de dare in folosinta (inchiriere), cu o procedura bine pusa la punct privind continuitatea pe termen lung a acestui program, suma si modul de plata a acestei chirii. Decizia trebuie de asemenea sa contina responsabilii fiecarei activitati individuale, ca si planul financiar (pe termen scurt si lung).

PROGRAMUL PRIVIND PLANIFICAREA SI MANAGEMENT A INCHIRIERII TERENULUI AR TREBUI SA CONTINA:

- *Planificarea dezvoltarii terenului contine lista activitatilor si descrierea lor si a rezultatelor acestora. Acestea sunt planuri de urbanism si proiecte, fundatii geodezice, analiza geologica, solutia problemelor de proprietate a terenurilor, elaborarea documentatiei tehnice privind rutele de transport public, infrastructura si alte servicii publice, incluzand aprobarile de constructie si evidenta lucrarilor efectuate. Aceasta lista trebuie realizata de institutii municipale competente precum si alte organizatii (agentii, furnizori de servicii publice, alte companii), si finantata din bugetul de stat.*

- *Programul privind dotarea spatiului aflat in proprietate publica (ce contine inventarul lucrarilor necesare de constructie a rutelor de transport public, infrastructura si bunuri publice) ar trebui realizat din bugetul public, de catre o institutie a statului/ agentie.*
- *Programul privind locatia (planurile terenului) ce au fost pregatite pentru inchiriere.*
- *Dinamica inchirierii terenului.*

3. SOLUTIONAREA PROBLEMELOR PRIVIND DREPTUL DE PROPRIETATE ASUPRA TERENULUI SI CONDITII DE FOLOSIRE

Problemele spatiale si de constructie pot fi rezolvate relativ usor, atunci cand problema proprietatii terenului, sau a dreptului de folosinta a acestuia este rezolvata. Daca asezarea de romi se afla pe terenul altcuiva de o perioada lunga de timp, uneori de cateva generatii, - ceea ce este cazul unor asezari informale – atunci o solutie adecvata trebuie gasita pentru a putea ramane in mod legal in aceasta locatie.

O conditie pregatitoare pentru legalizare este rezolvarea problemei proprietatii terenului si a statutului legal al acestui teren pe care se afla structurile ilegal construite. Cea mai mare problema apare atunci cand terenul nu se afla in proprietatea municipalitatii. Municipalitatea, sau proprietarul trebuie sa rezolve problema proprietatii pe fiecare parte a terenului pe care este realizata legalizarea. Solutionarea problemei proprietatii este un proces de lunga durata si costisitor, deci ar trebui acordata prioritate situatiilor in care municipalitatea este proprietar. Este necesara o diferentiere a catorva situatii si cateva din solutiile lor:

- *Cazul in care municipalitatea este proprietarul terenului – solutia in acest caz este inchirierea de catre municipalitate (darea in folosinta) a terenului catre familiile ce locuiesc pe el;*
- *Cazul in care proprietarul terenului este un agent public (un sistem de transport mare, cooperativa agricola, intreprindere, serviciu public etc) – solutia poate fi ca municipalitatea sa procure terenul de la proprietar si sa il dea in folosinta familiilor;*
- *Cazul in care teritoriul se afla in proprietatea micilor proprietari (cetateni sau companii mici) – solutia in acest caz este aceeaasi, municipalitatea trebuie sa cumpere acest teren si sa-l inchirieze locatarilor. Aceasta situatie este cea mai complicata, si trebuie luata in considerare situatia in care cea mai buna solutie ar putea fi mutarea familiilor intr-o alta locatie;*
- *Solutia in cazul in care proprietatea este a locuitorilor (familiile de romi ce locuiesc pe acel teren) este aceea de a se “clarifica” statutul legal.*

Principiile de baza ale solutionarii problemei proprietatii, legalizarii si probleme de folosinta a terenului sunt urmatoarele:

- Romii ar trebui sa fie proprietarii/utilizatorii legali ai terenurilor pe care sunt construite casele lor;
- Dupa rezolvarea statutului terenului, conditiile de locuire ale romilor ar trebui imbunatatite. Rezolvarea problemelor terenului si de legalizare nu sunt scopuri in sine, ci mijloace de a imbunatati conditiile de viata ale romilor;
- *Municipalitatea trebuie sa fie un intermediar activ, mediatorul principal intr-o situatie care ar trebui sa fie non-conflictuala, in afara tribunalului, in crearea unor intelegeri intre familiile ce locuiesc in locatia respectiva si proprietarii unor terenuri ce in mod normal nu sunt de vanzare.*
- *Municipalitatea trebuie sa cumpere aceste terenuri, pe care se afla asezamintele de romi, in cazul in care terenul nu este al celor care locuiesc pe el, si daca proprietarii actuali sunt dispusi sa-l vanda.*
- *Municipalitatea ar trebui sa fie proprietarul permanent al terenului cumparat si sa realizeze managementul acestuia in interesul romilor ce locuiesc in acea locatie, ca si a intregii comunitati.*
- *Municipalitatea trebuie sa inchirieze terenul catre un Secretariat bine determinat (ce se ocupa de finante, bunastare sociala etc) sau catre un alt organ executiv ce se va ocupa cu finantarea si monitorizarea reconstructiei si a noilor constructii de pe acea locatie;*
- *Organul executiv ar trebui sa inchirieze acest teren catre familiile rome ce traiesc pe el. Durata acestei dari in folosinta poate diferi, dar in general se incheie pe 99 de ani.*
- *In cazuri speciale, dictate de motive financiare, posibilitatea ca terenul sa devina proprietatea romilor si/ sau a indivizilor ce locuiesc pe el ar trebui luata in considerare, prin cumpararea acestuia de la proprietarii actuali. Aceasta solutie scade costurile suportate de bugetul municipalitatii.*

Sunt doua posibilitati de baza pentru inchirierea terenului, ce pot fi combinate:

- *Terenul municipalitatii din zona ce este legalizata poate fi inchiriat familiilor ce locuiesc pe el cu scopul legalizarii structurilor construite pe el dar nu si a terenului subiacent. Terenul aflat sub structurile existente este inchiriat, In acest caz, procesul legalizarii structurilor rezidentiale este mai rapid, dar nu este realizata si legalizarea terenului de sub cladiri. Punctul slab al acestei solutii este*

acela cu nu face posibila o legalizare a dezvoltarii asezamantului, a reconstrucției, înlocuirii s.a.m.d.

- *Terenul municipal în zona în discuție este în curs de a fi legalizat, poate fi închiriat locuitorilor acestuia, cu scopul de a legaliza structurile construite pe el, terenul, și după elaborarea unui plan de urbanism, pot apărea noi structuri sau pot fi reconstruite, dezvoltate cele vechi.*
- *Terenul municipal poate fi închiriat printr-o procedură în doi pași. Aceasta ia în considerare mai întâi o parte a terenului de sub structurile construite, ce sunt închiriate, ceea ce oferă posibilitatea legalizării acelei structuri, urmată apoi de crearea unui plan de dezvoltare privitor la restul terenului, în alte cuvinte este legalizat întreg terenul în cele din urmă.*
- *Durata închirierii poate de asemenea reglementa problema acelor așezări de romi ce pot fi mutate temporar într-o altă locație – de exemplu, sunt localizate pe un teren ce conform planului de urbanism era desemnat altor scopuri importante (rute de transport public, infrastructură etc).*
- *Instituțiile mari trebuie să închirieze terenul pe care sunt localizate așezările de romi. Odată cu închirierea, legalitatea caselor este realizată și sunt create condițiile propice pentru îmbunătățirea condițiilor de viață. Durata acestei închirieri poate varia. Municipality ar trebui să se implice în rezolvarea problemelor dintre aceste instituții și familiile de romi ce locuiesc în acea zonă.*

Procedura verificării și rezolvării statutului terenului, privind proprietatea acestuia, este o procedură legală standard ce include următoarele activități:

- *Obținerea de copii după planul terenului, de la cadastrul autorizat;*
- *Obținerea de copii de la înregistrarea terenurilor;*
- *Verificarea proprietății terenului la municipalitate;*
- *Stipularea valorii pe piață a acestui teren pe baza cercetărilor și verificărilor realizate de instituțiile statului;*
- *Elaborarea unui raport legat de statutul proprietății locației; acesta este un document extrem de important pentru că arată măsurile necesare pentru a rezolva problemele de proprietate;*
- *Luarea măsurilor importante pentru rezolvarea problemelor de proprietate, în situațiile în care aceasta problemă nu a fost rezolvată. Aceasta implică exproprierea celor ce dețin terenurile și crearea unui contract privind proprietatea acestui teren.*

4. ELABORAREA UNUI PLAN LOCAL DE ACTIUNE SI PRIVIND SPATIUL

Una dintre masurile initiale ce trebuie luate in vederea imbunatatirii si legalizarii asezamintelor de romi, in domeniul angajamentelor pe care autoritatile locale (municipalitatea) trebuie sa le ia este pregatirea si implementarea unui plan de actiune privind imbunatatirea acestor asezari (numit in continuare “plan de actiune”).

Acest plan se refera in principal la imbunatatirea conditiilor de trai ale populatiei rome si a locuintelor acestora, dar contine de asemenea si o luare in evidenta si a problemelor de educatie, somaj, servicii de sanatate (pentru care exista un plan de actiune la nivel national) precum si alte probleme importante ce sunt legate de imbunatatirea conditiilor de viata ale romilor, incadrate si in Decada de Incluziune a Romilor, (pentru care planurile de actiune nu au fost inca adoptate la nivel national).

Pasii in elaborarea planului de actiune sunt:

- *Consiliul municipal nominalizeaza un departament sau un consiliu (numit in continuare consiliu) ce va fi responsabil cu pregatirea si implementarea planului de actiune privind imbunatatirea asezarilor de romi si va asigura suport tehnic si resurse pentru executia activitatilor (municipalitatea va fi ajutata si de programe adecvate la nivel national, ce sunt de competenta Ministerelor).*
- *Consiliul proiecteaza modalitatea de realizare a activitatilor pregatirii planului de actiune, masurile ce trebuie luate inaintea acestuia, in pregatire (eventuale studii, analize sau consultari ale unor institutii implicate), modul de concepere a planului de actiune;*
- *O echipa de experti sau organizatie ce poate pregati baza necesara pentru elaborarea unei schite a planului de actiune, masuri cunoscute ce vor urma adoptarii planului de actiune (realizarea de harti ale terenului, planuri de urbanism, pasi preliminari privind securizarea terenului, pregatirea pentru asistenta legala etc);*
- *Echipa de experti angajati pe baza unui contract de munca vor pregati planul de actiune, vor elabora o serie de cercetari, rezultate ale acestor cercetari, geodezice, cercetare pe teren si a inregistrarilor deja existente, experiente anterioare, cu consultarea consiliului si colaborarea cu institutiile implicate in proces; toate acestea vor sta la baza pregatirii si depunerii unei schite (draft) a planului de actiune catre organul executiv al municipalitatii;*
- *Municipalitatea adopta planul de actiune pentru imbunatatirea asezamintelor de romi locale;*

- *Planul de actiune privind imbunatatirea asezamintelor de romi din municipalitate ar trebui sa contina:*
 - *Dovezi si analize privind situatia asezamintelor de romi;*
 - *Denominarea, clasificarea si determinarea locatiei asezarii in cadrul orasului (clasificarea asezarii in: de calitate, conditionata, saraca sau mizera);*
 - *Validarea preliminara a caracteristicilor cantitative si calitative a structurilor si infrastructurilor asezarilor de romi (numarul de case, curti, zone rezidentiale, arii rezidentiale, familii, copii de varsta scolara si prescolara, somaj, nivele de educatie, surse caracteristice de venit, modalitate de folosire a spatiului, conditii igienice de baza, infrastructura – cea mai mare problema a acestor asezaminte - , nevoia de institutii si structuri pentru ingrijirea copilului, educatie, educatie continua a adultului, servicii de sanatate, arii rezidentiale, parcuri, zone recreationale etc);*
 - *O luare in evidenta a resurselor disponibile, in prealabil, necesare pentru imbunatatirea asezarilor individuale de romi;*
 - *Definirea modalitatii de abordare a procesului de imbunatatire si legalizare a spatiilor ce au fost in prealabil clasificate, definite cantitativ si calitativ: directionarea catre un anumit tip de plan de urbanism, modalitate de obtinere a terenului, din punct de vedere legal, (transmiterea dreptului de folosinta catre domeniul public (municipalitate), durata inchirierii pe termen lung si conditiile prevazute pentru familiile de romi precum si alte conditii generale privind proprietatea terenului sau speciale in caz de mutare a acestora);*
 - *Propuneri privind prioritatile si secventa de pasi, masuri si actiuni definite prin planul de actiune;*
 - *Initierea organizarii de institutii si consilii de cetateni de la nivelul asezamintelor cu scopul de a imbunatati implementarea planului de actiune, precum si obtinerea de asistenta din cadrul diverselor organizatii nonguvernamentale experte in acest tip de probleme.*

Urmatorul proces important, dupa adoptarea planului de actiune privind imbunatatirea locuintelor de romi este pregatirea unui plan de urbanism adecvat, ce cuprinde planuri si management al asezarii, ce necesita a preceda procesul de legalizare, intrucat fara un asemenea plan problemele de proprietate nu pot fi reglementate si nu pot fi urmate de sprijin financiar sau de inceperea constructiei.

Regulile de planificare in Serbia definesc diferite tipuri de planuri de urbanism, din care trebuie selectat cel mai adecvat conditiilor specifice locale. De asemenea, asezarile trebuie vazute ca un intreg, fara a le fragmenta in case si initiative individuale.

PLANURI CE POT FI LUATE IN CONSIDERARE IN ACESTE SCOPURI SUNT:

- Planul de urbanism al municipalitatii, daca acesta este elaborat la acel moment, petru intregul oras, sau daca un plan de calitate a fost adoptat recent, ce poate fi adaptat scopurilor sau conditiilor defnitorii al asezarilor de romi. Asezarile pot fi individualizate intr-un plan special, separat si analizate in vederea urmatorului plan de urbanism.

- Planul privind managementul general al asezarii este o a doua alternativa adecvata planului de urbanism, pentru ca permite elaborarea pe baza fundatiilor deja existente si necesitatile privind expertiza se afla in limite rezonabile financiare si de timp, si pot fi ajustate la nevoile specifice ale asezarilor de romi. Acest tip de plan este in mod special potrivit pentru asezari suburbane si aflate in afara granitelor orasului, si in ceea ce priveste orasele mici.

-Planul de reguli generale este planul alternativ urmator pentru solutionarea problemelor din cadrul asezamintelor ce au deja un plan. Prin acest plan se poate face impartirea spatiului in spatiu public si privat, ceea ce constituie o baza pentru rezolvarea in continuare a altor probleme. Poate fi realizat pe baza fundatiilor deja existente.

- Planul de reguli detaliate este, in aceste scopuri, cel mai bun cadru pentru managementul asezarii, conditii de constructie, impartirea terenului, dotarea cu infrastructura, dar are ca punct slab lipsa de obligativitate a cadastrului la zi si topografia fundatiilor, care ar fi prea scumpe si consumatoare de timp pentru problema asezamintelor de romi.

- Planurile anterioare ce stabilesc conditiile pentru managementul si dotarea spatiului public si a infrastructurii pentru intregul asezamant (dar nu cu scopul cadastrului, in ceea ce priveste impartirea terenului in bucati ce sunt folosite de fiecare familie) pot fi finalizate in acest punct, iar contractele de inchiriere a partilor de teren aflate in proprietatea municipalitatii (si prin aceasta legalizarea structurilor) sunt suficiente la acest moment.

- In cazul in care terenurile pe care se afla gospodariile romilor sunt localizate pe parti private de teren (se afla in proprietatea lor, dar in mod ne-reglementat oficial), unul din planurile anterioare sunt necesare si planul de urbanism adaptat pentru includerea partilor individuale de teren in cadastru.

- *Este necesara predictia locatiei, din cadrul planului, pentru functii esentiale pentru comunitate, ca si pentru orice alte asezari.*
- *Este necesar a avea in vedere, in toate planurile, nevoia de spatiu suplimentar, cresterea numarului sau a marimii structurilor deja existente prin extinderea pe alte parcele de teren, astfel incat nevoia familiilor mari de a avea o gospodarie mai mare si totusi separata adecvat de cele inconjuratoare sa fie satisfacuta. De asemenea, trebuie sa existe posibilitatea ca alte familii din alte parti ale orasului sa se poata stabili aici.*
- *In planurile de urbanism, atat ale municipiului cat si ale asezamantului, este necesar sa se evidentieze si sa se asigure un spatiu adecvat asezamintelor de romi, pentru locuinte si pentru imbunatatirea generala a conditiilor igienice.*

Cu privire la planificarea rutelor de transport si infrastructura, in cadrul planului de urbanism, urmatoarele idei trebuie luate in considerare:

- *In general, in procesul planificarii, rutele de transport existent ar trebui pastrate ca baza pentru cele viitoare si ar trebui imbunatatite. Nu este de dorit schimbarea unui sistem deja existent, deoarece se poate face mult rau caselor deja existente. Intregul proces al imbunatatirii asezamantului ar trebui accelerat prin folosirea ritelor de transport deja existente si ridicarea lor la un alt nivel.*
- *Daca zona asezamantului rom este luata in considerare intr-un plan mai larg, este necesara realizarea unui plan mai detaliat ce va confirma relatia dintre spatiul public si celelalte spatii si va defini cu precizie rutele de transport si infrastructura tehnica.*
- *Este posibila elaborarea, pentru anumite parti din asezamantul rom, sau pentru intregul asezamant, rutele de transport si infrastructura tehnica. Aceasta creeaza posibilitatea ca asemenea structuri, in cadrul asezarii sa fie dezvoltate fara a intampina problemele gospodariilor private.*
- *Aceste planuri trebuie elaborate pe o fundatie bine defnita legal, bine documentata.*
- *In planificarea rutelor de transport ce trec prin asezamintele de romi, ar trebui aplicat principiul separarii rutelor de transport prin ierarhizare. Reteaua de strazi ar trebui planificata ca strazi principale (primare), strazi secundare si poteci.*
- *Este necesara stabilirea rutei de transport care va avea rolul de strada principala. Aceasta trebuie sa fie pozitionata central in cadrul asezarii, iar pe aici vor circula toate tipurile de autovehicule (autoturisme, masini de mare tonaj,*

autobuze, etc). Strazile principale trebuie sa fie deschise pe toata lungimea lor si sa nu aiba fundaturi.

- *Strazile secundare conecteaza parti ale asezamentului cu strada principala si sunt calea principala de legatura in cadrul asezamentului. In general acestea au forme geometrice neregulate, sunt mai inguste, avand in vedere ca in proiectarea lor se incearca pastrarea spatiului cat mai mare posibil al gospodariilor.*
- *Potecile sunt, impreuna cu strazile secundare, forma principala de legatura in interiorul asezarilor. Frecvent, acestea sunt singura cale de a ajunge la diverse parcele de teren (gospodarii). Din aceasta cauza este necesara pastrarea potecilor existente si largirea lor, acolo unde conditiile o permit, astfel ca in caz de urgenta sa poata trece autovehicule.*
- *In planificarea asezarilor de romi, o atentie deosebita ar trebui acordata rezolvarii problemei parcarilor. Parcarea autoturismelor ar trebui planificata in impartirea terenului (pe o parte neocupata a terenului sau in cadrul structurilor existente) sau ca parte a rutelor de transport.*
- *In planificarea asezamintelor de romi, una din caile de imbunatatire trebuie sa fie disponibilitatea transportului public, fie ca acesta trece prin asezamentul respectiv, fie ca statiile sunt localizate la mai putin de cinci minute de mers pe jos de la granita asezamentului.*
- *In cadrul elaborarii documentatiei privind asezarea de romi, este important a prevedea posibilitatea de constructie a rutelor de transport. Aceasta inseamna largirea gradata a strazilor deja existente pana la atingerea profilului de strazi definit de plan.*

5. IMPARTIREA TERITORIALA IN SPATIU PUBLIC SI ALT TIP DE SPATIU

Unul din scopurile principale ale alcatuirii documentatiei pentru asezari rome informale este acela de a asigura baza pentru delimitarea dezvoltarii terenului ce are un caracter public de cel destinat caselor si gospodariilor particulare. Acest lucru este necesar din doua motive:

- *In unele asezari de romi divizarea spatiului in public si privat nu este clar. Limitele curtilor uneori nu exista si se practica o mixtura intre spatiul public si cel privat (In asezari bine dezvoltate aceasta problema nu se intalneste). Din aceasta cauza este necesar a stabili pozitia spatiului public, prin documentatie (planuri), incluzand si pozitia strazilor.*

- *Asezarile de romi au de obicei densitati populationale mari si nu sunt suficient de largi pentru ca vehiculele sa aiba acces in orice zona a lor. Unele dintre strazile deja existente vor trebui cu siguranta largite, iar aceasta largire se face pe baza unui plan de urbanism.*

Pentru a separa spatiul public de restul spatiului, este necesar ca municipalitatea sa creeze grupuri de lucru, cu reprezentanti din partea municipalitatii, ai comunitatii de romi si specialisti in asemenea probleme, grup ce va delimita, prin munca pe teren, spatiul public de cel privat.

Este de asteptat ca planul astfel obtinut sa aduca prejudicii minime structurilor si curtilor deja existente. Este de asemenea de asteptat ca cetatenii care au fost deja familiarizati cu acest plan sa fie de acord cu el, intrucat acesta a fost bazat pe munca de teren. Toate acestea sunt o parte integranta a procedurii de elaborare a unui plan.

In ceea ce priveste structurile localizate in jurul unei zone prin care vor trece rute de transport, dislocarea lor se va face prin mutarea liniei de constructie catre interiorul terenului si astfel crearea de conditii pentru largiri pe viitor ale rutelor de transport. In cazuri ca acesta, este necesar ca inaintea realizarii acestei actiuni sa se stabileasca modalitatea de compensatie a locuitorilor structurilor ce vor fi demolate.

6. LEGALIZAREA SI CONSTRUCTIA DE RUTE DE TRANSPORT PUBLIC, INFRASTRUCTURA SI ALTE STRUCTURI

Cand spatiul public si rutele de transport au fost delimitate, procesul de legalizare si imbunatatire poate incepe. Initial, este necesar ca serviciile de infrastructura comunale sa preia rolul de management si intretinere a rutelor de transport. Prin o asemenea delegare a responsabilitatilor, este creata posibilitatea reconstructiei rutelor actuale de transport, infrastructura, adaugarea de noi sisteme si altele. Prin aceasta asumare de responsabilitati, legalizarea rutelor de transport este realizata de facto.

Imbunatatirea si dezvoltarea rutelor de transport si infrastructura tehnica spijina imbunatatirea calitatii vietii in asezarile de romi. Construirea unor linii de trafic de calitate in cadrul unor asemenea asezaminte permite asigurarea de interventii in caz de nevoie, infrastructura, si transport in comun mai aproape de utilizatori.

In cadrul dezvoltarii rutelor de transport si infrastructura, o atentie deosebita trebuie acordata urmatoarelor:

- *Finalizarea rutelor de transport in zona asezamintelor de romi trebuie realizata cu materiale contemporane (asfalt, ciment, blocuri de ciment, etc)*
- *Toate formele de infrastructura tehnica trebuie planificate pentru asezarile de romi, ca si pentru orice asezamant urban. Aceasta inseamna aprovizionarea cu apa, canalizare, telecomunicatii, electricitate si alte infrastructuri urbane.*

- *In paralel cu constructia rutelor de transport, prevederea de constructii de infrastructura, deasupra si dedesubt de sol. Cel mai bine este proiectarea unui sistem subteran de infrastructura. Daca aceasta nu este posibila, infrastructura supraterana, cu toate masurile de siguranta luate este acceptabila.*

7.LEGALIZAREA CASELOR SI SPATIILOR INCONJURATOARE, A SPATIILOR PUBLICE SI ALTOR STRUCTURI

Legalizarea caselor particulare si a terenurilor private, legalizarea spatiului public si a structurilor aflate pe acesta este unul din ultimii pasi in procesul de legalizare si imbunatatire a asezamantului de romi.

Luarea deciziei asupra legalizarii si imbunatatirii de catre Consiliul Municipal nu asigura legalitatea fiecarei structuri in parte. De fapt, adoptarea deciziei de legalizare si imbunatatire a asezamantului de romi numai deschide calea catre legalizarea fiecarei structuri in particular si nu o realizeaza in sine.

Este necesar sa atragem atentia ca in multe din asezarile de romi numai locuintele si alte structuri private au fost construite legal. Structura asezamantului, in ansamblul ei – incluzand strazile, potecile samd, diverse tipuri de infrastructura care au o functie publica de facto, unele spatii publice, ca si unele structuri publice – sunt rareori construite cu o licenta, un plan si aplicare a standardelor.

In asemenea cazuri este necesara o mai buna folosire a structurilor deja existente, iar in cazurile in care aceste structuri nu sunt functionale, acestea ar trebui inlaturate si inlocuite cu structuri de o calitate mai buna intr-un anumit interval de timp (de regula scurt).

Scopul procesului de legalizare nu este numai legalizarea caselor private, dar si al celorlalte parti ale asezamantului, in special drumurile si infrastructura. Motivul pentru aceasta este ca, infrastructura si drumurile, dupa legalizare, sunt trecute in sistemul public de management si intretinere, fapt realizabil numai in cazul structurilor legale.

Legalizarea unei anume structuri porneste din pasii anteriori, incluzand: a) situatii rezolvate privind proprietatea si inchirierea terenului si b) delimitarea terenului in public si privat. Aceasta indeplineste doua conditii de baza pentru legalizare – aceste fiind ca cel care foloseste terenul sa aiba acest drept legal si ca structura deja construita sa fie inclusa in planul de urbanism. Avand aceste aspecte in vedere, urmatoarele sunt necesare:

- *Legalizarea a cat mai multor structuri posibil, atat cele rezidentiale cat si anexe si structuri economice.*
- *Cladirile ce nu satisfac standardele de constructie – fie ca acestea nu sunt inca terminate, desi sunt locuite sau pentru ca au fost construite din materiale neacceptate*

si deci nu pot fi legalizate, ar trebui considerate structuri aflate intr-o faza in care trebuie demolate, intr-un anumit interval de timp.

- *Depinzand de situatia de la nivel local, municipalitatea trebuie sa stabileasca o limita de timp in care familiile ar trebui sa construiasca noi structuri sau sa le adapteze pe cele vechi.*
- *Municipalitatea trebuie sa foloseasca toate resursele disponibile pentru a ajuta aceste familii, avand in vedere ca daca ar fi avut capacitatea sa construiasca structuri conforme standardelor, ar fi facut acest lucru de la inceput. Programe ca "construieste singur", suplimentarea veniturilor, ca si credite pentru saraci sunt instrumente utile in aceasta directie.*

Luand in considerare toate aceste lucruri, este clar ca un numar de structuri nu vor indeplini conditiile necesare pentru a fi legalizate. Aici atragem atentia asupra urmatoarelor:

- *Structurile construite pe strazi, coridoare de infrastructura sau pe spatiul public, asa cum este prevazut si in planul de urbanism al asezarii de romi, nu pot fi legalizate;*
- *In procesul de legalizare, structurile construite pe trasee de transport principal si pe linii de infrastructura, prevazute in planuri la nivel inalt, si care au stat o lunga perioada de timp in constructie, nu pot fi legalizate;*
- *Structurile construite pe teren public, pe spatii protejate cultural sau locatii cu insemnatate istorica, rezervatii naturale, zone cu izvoare de apa potabila, complexe publice ca de exemplu spitale, scoli, institutii pentru copii sau altele asemanatoare, nu pot fi legalizate;*
- *Structurile construite pe terenuri neigienice, cu pericol de alunecari de teren, inundatii si altele, sau orice alt tip de pericol la adresa sanatatii sau sigurantei omului, nu pot fi legalizate.*

8. IMBUNATATIREA INTREGII ASEZARI SI A COMUNITATII

Imbunatatirea si legalizarea asezarilor de romi, si transformarea lor din structuri informale in parti formale ale orasului este de asemenea o buna ocazie pentru a indeplini si alte conditii necesare de urbanism. In aceste sens este recomandabil planuirea, in aceeaasi zona cu asezamintele existente a altor spatii ce ar putea ajuta la imbunatatirea situatiei unor familii marginalizate din diverse parti ale orasului, sau construirea de zone ce ajuta in amestecul etnic si social, cresc toleranta intre oameni si asa mai departe.

In timpul constructiilor trebuie avut grija ca noile constructii sa fie adecvate nevoilor familiilor ce locuiesc in ele, adica sa corespunda definitiei unei locuinte adecvate. Standardele unei locuinte adecvate trebuie stabilite nu numai vis-a-vis de nevoile familiilor ci si de capacitatea economiei locale si nationale de a se ridica la aceste standarde..

In timpul proiectarii dezvoltarii asezamantului de romi trebuie avut in vedere ca tipul de locuinte individuale este cel mai acceptat de familiile de romi. Diverse optiuni pentru locuinte individuale sau individualizate – de la case pentru o singura familie pana la randuri de cladiri mai mici inlantuite – pot fi solutii pentru atingerea unei densitati populationale economic viabila. Construirea de blocuri de apartamente sau zgarie-nori ar trebui recomandata cu precautie. Locuinte care impart bai, sistem sanitar, bucatarii si alte facilitati nu este o solutie acceptabila.

Multe dintre asezarile rome, din cauza statutului lor informal, nu au facut obiectul analizei organelor municipale ca locuri potentiale de constructie pentru locatii recreationale, sociale, de sanatate, sport sau alte locatii culturale. Procesul de imbunatatire si legalizare va deschide usile catre astfel de constructii. Crearea de centre urbane locale, fie ele si mici, sunt puncte importante in satisfacerea nevoilor asezamintelor rome. Acelasi lucru de aplica spatiilor deschise, precum terenuri de joaca pentru copii, spatii verzi si altele.